

Minister Schultz van Haegen toetst landbouw alvast aan normen die nog onderbouwd moeten worden

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de minister van Infrastructuur en Milieu, mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken, gereageerd op het rapport 'Waterkwaliteit en Veehouderij', aangeboden door het Mesdagfonds op 12 april 2016. Link naar de reactie van 2 juni: www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/06/02/reactie-op-rapport-waterkwaliteit-en-veehouderij-aangeboden-door-het-mesdagfonds-12-april-2016-en-de-motie-lodders-c-s

Mesdag is blij dat de minister in haar reactie vaststelt dat er in de KRW-doelen rekening gehouden kan worden met achtergrondwaarden, zoals natuurlijke kwel. De minister geeft ook aan dat dit de komende jaren gaat gebeuren. Hiermee wordt dit item erkend. Wel is het van belang te beseffen dat zolang dit nog niet is gebeurd, de rapportages over waterkwaliteit kunnen leiden tot verkeerde conclusies. Zeker als ze worden gebruikt voor de toetsing van het mestbeleid. Ook is Mesdag tevreden met de toezegging dat de stikstof- en fosforemissies uit riooloverstorten opnieuw ingeschat zullen worden, mede op basis van recente meetgegevens, en voor het eind van 2016 beschikbaar komen.

Mesdag geeft de Tweede Kamer in overweging de minister vragen te stellen over: 1. De conclusies over de bijdrage van de intensieve veehouderij in de kuststrook. 2. Afrekening landbouw op normen die nog onderbouwd moeten worden. 3. Bijdrage watervogels. 4. Derogatiebedrijven op zuidelijk zand. Zie hieronder voor een toelichting.

1. Minister zoekt niet naar oorzaak overschrijding fosfaatnormen brede kuststrook

De minister wijst erop dat de emissies zijn genormeerd op basis van gebruiksnormen en niet afhangen van de intensiteit van de veestapel.

Met dit antwoord ontwijkt de minister de vraag die wordt gesteld door Stichting Mesdag Zuivelfonds. Binnen het Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater (MNLISO), dat onder de verantwoording valt van het ministerie van Infrastructuur en Milieu en wordt gebruikt voor de evaluatie van het mestbeleid, wordt juist voortdurend gerapporteerd dat de intensieve veehouderij (en landbouw) de veroorzaker is van normoverschrijdingen in de brede kuststrook. Omdat de MNLISO-rapportages dit wel constateren, maar verder niet onderbouwen, vraagt Mesdagfonds om een onderbouwing van deze constatering voor de brede kuststrook.

Mesdag betreurt dat de minister niet scherp benoemt dat de algemene normen nog opgehoogd moeten worden met natuurlijke achtergrondconcentraties, zoals kwel (zie ook punt 2). Voor de KRW heeft de minister daar tot 2021 de tijd voor. Echter, dezelfde waterkwaliteitsrapportage wordt ook gebruikt in het mestbeleid, zonder deze kanttekening. En belangrijker, wel aangevuld met de constatering dat de intensieve veehouderij (en landbouw) in de kuststrook (waar rapportage waterkwaliteit veruit het meest negatief is) de oorzaak zou zijn van normoverschrijding.

Mesdag geeft de Tweede Kamer in overweging de minister te vragen om een feitelijke onderbouwing van haar constatering dat de veel hogere fosfaatconcentraties die worden gemeten in de brede kuststrook in vergelijking met de rest van Nederland, en hier leiden tot veel meer overschrijdingen van de fosfaatnormen, gerelateerd moeten worden aan de veehouderij/landbouw.

2. Minister rekent landbouw alvast af op normen die nog onderbouwd moeten worden

De minister antwoordt dat het correct is dat bij het vaststellen van de KRW-doelen rekening kan worden gehouden met hoge achtergrondwaarden, zoals kwel. Zij verwijst naar haar brief van 29 januari 2016 waarin zij aangeeft dat nog niet voor alle gebieden in het westen is vastgesteld wat de natuurlijke achtergrondwaarden zijn. Dat zal in de komende jaren gebeuren. Tot nu toe heeft alleen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in zijn beheergebied de herkomst van nutriënten in zijn wateren laten onderzoeken (in 2015). Daaruit bleek dat de gestelde fosfor-doelen op de helft van de 42 onderzochte meetpunten onhaalbaar waren.

Wat de minister zich niet realiseert, is dat zij de landbouw al enkele jaren afrekent op basis van KRW-normen, waarvan zij nu zelf aangeeft dat die nog nadere onderbouwing behoeven. De minister gebruikt onder andere het MNLSO-metnet voor de evaluatie van haar mestbeleid, en daarin hanteert zij de voorlopige normen al jaren als 'definitieve norm' voor haar toetsing.

➡ **NB1.** De rijksoverheid stuurt zijn bevindingen, waarin de landbouw de maat wordt genomen op basis normen die nog onderbouwd moeten worden, naar het Nitraatcomité van de Europese Commissie. Deze constateert op basis hiervan dat de Nederlandse oppervlaktewateren in het landelijke gebied in zeer hoge mate niet aan de normen voldoen. Fosfaat in oppervlaktewater is daarbij het grootste knelpunt, bevestigt het Nitraatcomité. Het ziet ernaar uit dat de huidige, voorlopige normen ook als toetsingsinstrument ingezet zullen worden voor de komende derogatie-onderhandelingen.

➡ **NB2.** Veel afwateringen in agrarisch gebied zijn geen aangewezen KRW-waterlichamen, waardoor ze bij waterschappen achteraan komt te staan in de rij voor nadere onderbouwing.

Mesdag is blij dat de minister in haar reactie vaststelt dat er in de KRW-doelen rekening gehouden kan worden met achtergrondwaarden. De minister geeft ook aan dat dit de komende jaren gebeurt. Wel is het van belang te beseffen dat dit nu alleen nog maar in het noordelijke deel van Noord-Holland is gebeurd.

Mesdag geeft de Tweede Kamer in overweging te vragen hoe het kan dat de minister de veehouderij onherroepelijk beperkt in mestbeleid of derogatieverzoeken op basis van rapportages waterkwaliteit met voorlopige normen (nog niet voor achtergrondconcentratie opgehoogd).

3. Bijdrage watervogels niet in beeld

De minister verwijst naar de brief van de toenmalige minister van LNV, van 16 maart 2009.

Deze brief geeft echter een volstrekt verkeerde voorstelling van zaken. Op de eerste plaats wordt gesteld dat ons land ongeveer 155.000 jaarrond verblijvende ganzen herbergt (2005) en er 1.988.300 overwinterende ganzen zijn (2007/2008), maar in de berekening van de mestproductie wordt vervolgens uitgegaan van maar één soort: de grauwe gans. Verder worden alle andere ganzen- en watervogelsoorten en hun aantallen buiten beschouwing gelaten, in totaal zijn er 5,2 miljoen watervogels. Op de tweede plaats zet de brief op het verkeerde been, door te stellen dat de mestproductie van grauwe ganzen 0,1 promille bedraagt van die van landbouwhuisdieren.

Hier gaat het natuurlijk niet om, het gaat om de gekwantificeerde hoeveelheid nutriënten die in het oppervlaktewater belandt, daar geeft de brief geen enkele informatie over.

Mesdag is erg teleurgesteld in het antwoord van de minister. De mestproductie van watervogels is feitelijk meer dan 0,1 promille van die van landbouwhuisdieren (er zijn meer watervogels dan alleen de grauwe gans). Belangrijker is dat watervogels de mest deels rechtstreeks in het oppervlaktewater achterlaten en deels in de winter op landbouwgrond terwijl dierlijke mest in die periode (vanwege afspoeling) niet uitgereden mag worden. Watervogels zijn een belangrijkere bron voor waterkwaliteit dan in de brief wordt gesuggereerd.

Mesdag geeft de Tweede Kamer in overweging de minister te vragen waarom zij ruim 3 miljoen watervogels buiten beschouwing laat. En verder of zij bereid is de gekwantificeerde hoeveelheid nutriënten die via watervogels in het oppervlaktewater belandt, gebaseerd op actuele cijfers, naar de Kamer te sturen. En of ze wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om hierover correct te rapporteren naar Brussel en watervogels ook als achtergrondconcentratie te zien.

Grondwater zuidelijk zandgebied: minister cijfert derogatiebedrijven weg

De minister komt met een nietszeggend antwoord, door te stellen dat beleidsmatig de boel afdoende is afgewogen.

Daarmee gaat zij voorbij aan het gesignaleerde knelpunt: de derogatiebedrijven voldoen veelal wél aan de normen en halen de waterdoelen. Waarom dan de derogatiebedrijven confronteren met een 'korting' op de derogatie? Waar ligt de winst van het opleggen van maatregelen aan bedrijven die de doelen hebben behaald, in het kader van de realisatie van doelen?

Mesdag begrijpt dat de minister consequenties moet verbinden aan de hogere N-gehalten in grondwater in het zuidelijk zandgebied. Mesdag vindt het jammer dat de overschrijding nu geheel aan derogatiebedrijven (dierlijke mest) is toegeschreven. Juist terwijl deze bedrijven de waterdoelen halen. Mesdag had graag gezien dat de minister op zoek was gegaan naar de oorzaak van de normoverschrijding, zodat de knelpunten bij de werkelijke bron konden worden aangepakt.

Mesdag geeft de Tweede Kamer in overweging de minister te vragen waarom zij juist bedrijven die de normen halen in het zuidelijk zandgebied beperkt (de derogatiebedrijven) en de bedrijven die de normen niet halen niet beperkt. Dat qua uitvoering dit een verandering in denken geeft, begrijpt Mesdag.